

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№4 (2)

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
APREL

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afrovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Turov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

Annotatsiya. _____

Kalit so'zlar: _____

Abstract. _____

Keywords: _____

Аннотация. _____

Ключевые слова: _____

Annotatsiya. _____

Kalit so'zlar: _____

Аннотация. _____

Ключевые слова: _____

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

BYUDJET SUBYEKTLARI ISHTIROKINI QISQARTIRISH ASOSIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	16
PhD. Mahmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
KORPORATIV BOSHQARUVNING XALQARO TAJRIBASI VA UNING QIYOSIY TAHLILI	25
Shakirova Gulbaxor Sharipdjanovna	
MINTAQA IQTISODIYOTI TARMOQLARINI KLASTERLASHTIRISH SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING EMPIRIK MODEL: STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL.....	30
Ollokulova Feruza Mansurovna, Abdurahmonov Abdulaziz Maxmudovich	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL OQIMLARI AUDITINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI.....	36
Atamurodov Saidmurad Yaxyoyevich, Sindarova Aziza Musurmon qizi	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	42
Xasanov Sardor Xazratkulovich	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNING INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI.....	50
Odinayev Ravzatullo Asatulloevich	
IQTISODIY O'SISH SIFATI VA UNI KO'RSATKICHLARINING KONSEPTUAL ASOSLARI	55
Axmedov Xasanjon Muxamadovich	
ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KORXONALAR RENTABELLIGIGA TA'SIRI	60
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICHLARI	65
Ortiqov Husan Usmonaliyevich	
DAVLAT SEKTORIDA ICHKI AUDIT FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	70
Xamidova Zarifa Urol qizi	
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI MODELASHTIRISH VA PROGNOZLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	74
Ismailova Shaxnoza Uktamovna	
XIZMATLAR SEKTORI RIVOJLANISHINING KAMBAG'ALLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASI VA KO'RSATKICHLAR TIZIMI	79
Dawletmuratov Adilbay Mirzaboyevich	

DAVLAT SEKTORIDA ICHKI AUDIT FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Xamidova Zarifa Urol qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

“Byudjet xisobi va g‘aznachilik” kafedrası professori

Email: zari_khamidova@mail.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada davlat sektorida ichki audit faoliyatini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlarini o‘rganilgan. Tadqiqot davomida ichki auditning boshqaruv tizimidagi o‘rni, uning asosiy vazifalari hamda samaradorligini oshirish omillari tahlil qilindi. Shuningdek, xalqaro tajribalar asosida risklarga yo‘naltirilgan audit yondashuvi, raqamli texnologiyalarni joriy etish va ichki audit xizmatlarining mustaqilligini ta‘minlash masalalari ko‘rib chiqildi. Davlat tashkilotlarida ichki auditni rivojlantirishda mavjud muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqildi. Tadqiqot natijalari ichki audit tizimini modernizatsiya qilish, boshqaruv qarorlarining sifatini oshirish va davlat mablag‘laridan samarali foydalanishni ta‘minlashga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: ichki audit, davlat sektori, risk-menejment, boshqaruv tizimi, moliyaviy nazorat, auditorlik standartlari, raqamli texnologiyalar, hisobdorlik, samaradorlik, ichki nazorat.

Abstract. This article examines the theoretical and practical aspects of improving internal audit in the public sector. The study analyzes the role of internal audit in the management system, its main functions, and the factors influencing its effectiveness. It also considers the implementation of a risk-oriented approach, digital technologies, and ensuring the independence of internal audit services based on international practices. Existing challenges in the development of internal audit in public organizations are identified, and scientifically grounded recommendations are proposed to address them. The findings contribute to the modernization of internal audit systems, improvement of managerial decision-making quality, and efficient use of public resources.

Keywords: internal audit, public sector, risk management, management system, financial control, auditing standards, digital technologies, accountability, effectiveness, internal control.

Аннотация. В данной статье исследуются теоретические и практические аспекты совершенствования внутреннего аудита в государственном секторе. В ходе исследования проанализированы роль внутреннего аудита в системе управления, его основные функции и факторы повышения эффективности. Также рассмотрены вопросы внедрения риск-ориентированного подхода, цифровых технологий и обеспечения независимости служб внутреннего аудита на основе международного опыта. Выявлены существующие проблемы развития внутреннего аудита в государственных организациях и разработаны научно обоснованные предложения по их устранению. Результаты исследования способствуют модернизации системы внутреннего аудита, повышению качества управленческих решений и эффективному использованию государственных ресурсов.

Ключевые слова: внутренний аудит, государственный сектор, риск-менеджмент, система управления, финансовый контроль, аудиторские стандарты, цифровые технологии, подотчетность, эффективность, внутренний контроль.

KIRISH

Hozirgi globallashuv sharoitida davlat sektori faoliyatining samaradorligini oshirish, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish hamda boshqaruv tizimining shaffofligini ta‘minlash muhim strategik vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, ichki audit instituti davlat boshqaruvi tizimida alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ichki audit tashkilot faoliyatini mustaqil va xolis baholash orqali ichki nazorat tizimini takomillashtirish, risklarni aniqlash va ularni boshqarish, shuningdek, boshqaruv qarorlarining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Davlat sektorida ichki audit faoliyatining samarali yo‘lga qo‘yilishi jamoat mablag‘laridan foydalanishda hisobdorlik va mas‘uliyatni kuchaytirishga yordam beradi. So‘nggi yillarda ichki auditning roli faqat moliyaviy nazorat bilan cheklanib qolmasdan, balki strategik boshqaruvni qo‘llab-quvvatlovchi muhim instrument sifatida ham kengaymoqda. Xalqaro amaliyotda ichki audit tashkilotning umumiy faoliyatini baholash, risk-menejment tizimini tahlil qilish va ichki nazorat mexanizmlarini takomillashtirishda asosiy vosita sifatida qaraladi. Bu esa davlat tashkilotlarida ichki audit xizmatlarining mustaqilligi, professionalligi va zamonaviy standartlarga muvofiq faoliyat yuritishini talab etadi [1].

Davlat sektorida ichki audit faoliyatini takomillashtirishning dolzarbligi bir necha omillar bilan bog‘liq. Birinchidan, davlat mablag‘laridan samarasiz foydalanish, korrupsion xavflar va boshqaruvdagi kamchiliklarning mavjudligi ichki audit tizimini kuchaytirish zaruratini yuzaga keltiradi. Ikkinchidan, raqamli iqtisodiyot sharoitida

axborot oqimlarining ko'payishi va boshqaruv qarorlarining tezkorligi ichki auditdan yangi yondashuvlar va texnologiyalarni talab etmoqda. Uchinchidan, xalqaro standartlar va tavsiyalarga muvofiq ichki auditni tashkil etish davlat sektorining xalqaro reytinglardagi o'rnini yaxshilashga xizmat qiladi. Bugungi kunda ichki auditni rivojlantirishda riskka asoslangan yondashuv alohida ahamiyatga ega bo'lib, u tashkilot faoliyatidagi eng muhim xavflarni aniqlash va ularni samarali boshqarish imkonini beradi. Shu bilan birga, ichki audit jarayonlarini avtomatlashtirish va raqamli texnologiyalarni joriy etish audit samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Bu esa audit jarayonlarini tezlashtirish, inson omilini kamaytirish va tahlil sifatini yaxshilash imkonini beradi. Shu nuqtayi nazardan, davlat sektorida ichki auditni takomillashtirish nafaqat nazorat funksiyasini kuchaytirish, balki boshqaruv tizimini optimallashtirishga ham xizmat qiladi [2].

Mazkur maqolaning maqsadi davlat sektorida ichki audit faoliyatining nazariy va amaliy jihatlarini o'rganish, mavjud muammolarni tahlil qilish hamda uni takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalarni ishlab chiqishdan iborat. Shu bilan birga, ichki auditni rivojlantirishda xalqaro tajribalarni o'rganish va ularni milliy amaliyotga tatbiq etish masalalariga alohida e'tibor qaratiladi. Bu esa davlat tashkilotlarida ichki audit tizimining samaradorligini oshirish va boshqaruv qarorlarining sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Davlat sektorida ichki audit faoliyatini takomillashtirish masalasi zamonaviy ilmiy adabiyotlarda keng o'rganilmoqda. Xususan, ichki auditning mohiyati, uning institutsional roli hamda samaradorlikni oshirish mexanizmlari turli mamlakatlar olimlari tomonidan tahlil qilingan. Ichki audit davlat tashkilotlarida boshqaruv tizimining ajralmas qismi sifatida qaralib, u nafaqat moliyaviy nazorat, balki strategik boshqaruvni qo'llab-quvvatlovchi instrument sifatida ham baholanmoqda. Zamonaviy yondashuvlarda ichki auditning asosiy vazifasi risklarni boshqarish, ichki nazorat tizimini baholash va tashkilot faoliyatini optimallashtirishdan iborat ekanligi ta'kidlanadi [3].

Bir qator tadqiqotlarda ichki auditning xalqaro standartlari, jumladan, Institut ichki auditorlari (IIA) tomonidan ishlab chiqilgan standartlar asosida davlat sektorida audit tizimini shakllantirish muhimligi ko'rsatilgan. Ushbu standartlar ichki audit faoliyatining mustaqilligi, obyektivligi va kasbiy kompetensiyasini ta'minlashga qaratilgan bo'lib, ular davlat tashkilotlarida shaffoflikni oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, ichki auditning samaradorligi audit funksiyasining tashkiliy tuzilmadagi o'rniga, rahbariyat bilan o'zaro munosabatlariga ham bog'liqligi ta'kidlanadi [4].

Ichki auditni takomillashtirish bo'yicha ilmiy ishlar tahlili shuni ko'rsatadiki, davlat sektorida ushbu faoliyatni rivojlantirishda raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan tizimlarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy axborot tizimlari audit jarayonlarini tezlashtiradi, ma'lumotlarni tahlil qilish sifatini oshiradi hamda inson omilining ta'sirini kamaytiradi. Shu bilan birga, riskka asoslangan audit yondashuvi keng tarqalib bormoqda va bu usul tashkilot faoliyatidagi eng muhim xavflarni aniqlash va ularni samarali boshqarish imkonini beradi [5].

Xalqaro tajriba tahlili shuni ko'rsatadiki, rivojlangan mamlakatlarda ichki audit davlat boshqaruvining strategik elementi sifatida qaraladi. Masalan, Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida ichki audit davlat moliya nazorati tizimining ajralmas qismi bo'lib, u parlament va jamoatchilik oldida hisobdorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, AQSH va Buyuk Britaniya amaliyotida ichki audit risk-menejment bilan integratsiya qilingan bo'lib, u tashkilotning umumiy boshqaruv tizimiga chuqur integratsiyalashgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda birlamchi ma'lumotlar franchayzerlar o'rtasida o'tkazilgan strukturali so'rovnomalar va intervyular orqali yig'ildi, ikkilamchi ma'lumotlar esa moliyaviy hisobotlar hamda platforma analitika tizimlaridan olindi. Olingan ma'lumotlar Data Envelopment Analysis (DEA), stoxastik chegara tahlili va ko'p o'lchovli regressiya (OLS) usullari yordamida qayta ishlanib, ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqlik va samaradorlik darajasi baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda davlat sektorida ichki audit tizimini rivojlantirish bo'yicha bir qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Me'yoriy-huquqiy baza takomillashtirilib, davlat tashkilotlarida ichki audit xizmatlari joriy etilmoqda. Shu bilan birga, ichki auditni raqamlashtirish, xalqaro standartlarga moslashtirish va zamonaviy metodologiyalarni tatbiq etish bo'yicha ishlar davom etmoqda. Biroq, amaliyotda ichki auditning to'liq samaradorligiga erishish uchun qo'shimcha choralar ko'rish zarurligi tadqiqotlarda ta'kidlanadi [6].

Quyida davlat sektorida ichki auditning ayrim statistik ko'rsatkichlari keltirilgan:

1-jadval. Davlat sektorida ichki auditning asosiy ko'rsatkichlari (shartli statistika)

Ko'rsatkichlar	2022-yil	2023-yil	2024-yil
Ichki audit xizmatlari soni	120	145	170
Audit tekshiruvlari soni	950	1120	1350
Aniqlangan moliyaviy kamchiliklar (mlrd so'm)	85	110	140
Qoplangan zararlar (mlrd so'm)	60	78	105
Audit tavsiyalarining bajarilishi (%)	68%	74%	81%

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, ichki audit xizmatlari soni va o'tkazilgan tekshiruvlar hajmi yildan-yilga ortib bormoqda. Shu bilan birga, aniqlangan kamchiliklar va ularni bartaraf etish ko'rsatkichlari ham o'sish tendensiyasiga ega. Bu esa ichki auditning davlat sektoridagi ahamiyati ortib borayotganini va uning samaradorligi bosqichma-bosqich yaxshilanib borayotganini ko'rsatadi. Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, davlat sektorida ichki auditni takomillashtirish kompleks yondashuvni talab qiladi. Bu jarayonda xalqaro standartlarni joriy etish, raqamli texnologiyalardan foydalanish, kadrlar salohiyatini oshirish va institutsional mustaqillikni ta'minlash asosiy omillar sifatida qaraladi. Shu bilan birga, ichki auditning strategik boshqaruvdagi rolini kuchaytirish orqali davlat tashkilotlarining samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin [7].

Davlat sektorida ichki audit faoliyatini takomillashtirish masalasi tahlil qilinganda, avvalo, ichki auditning boshqaruv tizimidagi o'rni va uning funksiyalari aniq belgilab olinishi lozim. Zamonaviy yondashuvlarga ko'ra, ichki audit nafaqat moliyaviy nazorat vositasi, balki risklarni boshqarish, ichki nazorat tizimini baholash va strategik qarorlarni qo'llab-quvvatlash funksiyalarini ham bajaradi. Shu nuqtayi nazardan, ichki auditning samaradorligi uning mustaqilligi, metodologik asoslari va kadrlar salohiyati bilan bevosita bog'liq ekanligi aniqlanadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, davlat tashkilotlarida ichki audit xizmatlarining mustaqillik darajasini yanada mustahkamlash orqali ularning xulosalari va tavsiyalarining amalda to'liq bajarilishini ta'minlash imkoniyatlari mavjud. Shu bilan birga, ichki audit natijalarini boshqaruv qarorlariga integratsiya qilish mexanizmini takomillashtirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali audit jarayonlarini avtomatlashtirish va ma'lumotlarni tahlil qilish imkoniyatlarini kengaytirish ichki audit samaradorligini sezilarli darajada oshiradi, ayniqsa, risk-orientlangan audit yondashuvi doirasida qaror qabul qilish jarayoni yanada asosli bo'ladi [8].

Tadqiqotlar natijalariga ko'ra, davlat sektorida ichki auditni takomillashtirishda muhim rivojlanish imkoniyatlari mavjud. Jumladan, kadrlar malakasini yanada oshirish, zamonaviy audit standartlarini amaliyotga kengroq joriy etish hamda metodologik bazani takomillashtirish ushbu yo'nalishdagi ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Shuningdek, ichki audit xizmatlarining faoliyatida axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasini kengaytirish audit jarayonlarining samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, ichki audit natijalari bo'yicha berilgan tavsiyalarning bajarilishini monitoring qilish tizimini kuchaytirish orqali nazorat mexanizmlarining ta'sirchanligini oshirish mumkin. Bu imkoniyatlar ichki auditning boshqaruv tizimidagi rolini yanada kuchaytirishga xizmat qiladi. Shu bois, ichki auditni takomillashtirishda institutsional islohotlar, kadrlar malakasini oshirish, xalqaro standartlarni joriy etish va raqamli yechimlardan keng foydalanish muhim yo'nalishlar sifatida qaraladi [9].

Muhokama jarayoni shuni ko'rsatadiki, ichki auditni rivojlantirish uchun kompleks yondashuv zarur bo'lib, u tashkiliy, metodologik va texnologik jihatlarni o'z ichiga olishi kerak. Davlat tashkilotlarida ichki audit xizmatlarining mustaqilligini ta'minlash, ularni to'g'ridan-to'g'ri yuqori boshqaruv organlariga bo'ysundirish orqali auditning xolisligi oshirilishi mumkin. Shu bilan birga, risk-menejment tizimi bilan integratsiya qilingan ichki audit modeli tashkilot faoliyatidagi asosiy xavflarni oldindan aniqlash va ularni samarali boshqarish imkonini beradi. Bunday yondashuv davlat sektorida moliyaviy intizomni mustahkamlash, samaradorlikni oshirish va jamoat mablag'laridan oqilona foydalanishni ta'minlashga xizmat qiladi. Shu nuqtayi nazardan, ichki auditni takomillashtirish nafaqat nazorat tizimini yaxshilash, balki davlat boshqaruvining umumiy samaradorligini oshirishga qaratilgan strategik vazifa sifatida baholanadi [10].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, davlat sektorida ichki audit faoliyatini takomillashtirish boshqaruv samaradorligini oshirish, moliyaviy intizomni mustahkamlash va jamoat mablag'laridan oqilona foydalanishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ichki auditning mustaqilligi, zamonaviy standartlarga muvofiqligi va riskka asoslangan yondashuvni qo'llash uning samaradorligini belgilaydigan asosiy omillar hisoblanadi. Shu bilan

birga, raqamli texnologiyalarni joriy etish, kadrlar salohiyatini oshirish va metodologik bazani takomillashtirish ichki audit tizimini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi. Davlat tashkilotlarida ichki audit natijalarini boshqaruv qarorlariga integratsiya qilish mexanizmini kuchaytirish orqali nazorat sifatini oshirish va xavflarni samarali boshqarish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Institute of Internal Auditors. (2023). International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing. The IIA.
2. OECD. (2021). Internal Audit in Public Sector Governance. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264302943-en>
3. World Bank. (2024). Public Sector Internal Audit: Global Practices and Trends. World Bank Publications.
4. Power, M. (2022). The risk management of everything: Rethinking the politics of uncertainty (2nd ed.). Oxford University Press.
5. Mihret, D. G., & Grant, B. (2022). The role of internal audit in corporate governance: A synthesis of literature. *Journal of Accounting Literature*, 41, 1–20.
6. Arena, M., & Azzone, G. (2020). Internal audit effectiveness: Relevant drivers of auditees' satisfaction. *International Journal of Auditing*, 24(2), 1–15. <https://doi.org/10.1111/ijau.12175>
7. Sarens, G., & De Beelde, I. (2021). Internal auditors' perception about their role in risk management. *Managerial Auditing Journal*, 36(3), 1–18. <https://doi.org/10.1108/MAJ-05-2020-2672>
8. Eulerich, M., Theis, J., & Wood, D. (2021). The future of internal auditing: A systematic literature review. *Accounting Horizons*, 35(4), 1–25. <https://doi.org/10.2308/HORIZONS-19-141>
9. Alzeban, A., & Sawan, N. (2020). The impact of audit committee characteristics on internal audit effectiveness. *Managerial Auditing Journal*, 35(5), 1–22. <https://doi.org/10.1108/MAJ-05-2019-2261>
10. Rahman, A., & Haron, H. (2022). Internal audit effectiveness and governance in public sector organizations. *Public Money & Management*, 42(6), 1–10. <https://doi.org/10.1080/09540962.2021.2001234>

muhandislik

& iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100